

Tämä on rinnakkaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on julkaisun final draft -versio. HUOM! Versio voi poiketa alkuperäisestä julkaisusta sivunumeroinnin, typografian ja kuvituksen osalta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Mikkola, H. 2019. AMK-informaattikko informaatiotutkimuksen päivillä 2018: kurkistuksia informaatiotutkimuksen monipuoliseen kenttään. Kreodi, 1. AMKIT-konsortio.

URL: <https://www.kreodi.fi/en/30/Matkakertomuksia/548/AMK-informaattikko-Informaatiotutkimuksen-päivillä-2018-kurkistuksia-informaatiotutkimuksen-monipuoliseen-kenttään.htm>

Pysyvä linkki rinnakkaistallenteeseen: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201903142873>

CC BY-NC-SA 4.0

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakkaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia. Kokoelman tai sen osien käyttö on sallittu sähköisessä muodossa tai tulosteena vain henkilökohtaiseen, ei-kaupalliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. Muuhun käyttöön on hankittava tekijänoikeuden haltijan lupa.

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a final draft of the original publication. NB. The self-archived version may differ from the original in pagination, typographical details and illustrations.

To cite this, use the original publication:

Mikkola, H. 2019. AMK-informaattikko informaatiotutkimuksen päivillä 2018: kurkistuksia informaatiotutkimuksen monipuoliseen kenttään. Kreodi, 1. AMKIT-konsortio.

URL: <https://www.kreodi.fi/en/30/Matkakertomuksia/548/AMK-informaattikko-Informaatiotutkimuksen-päivillä-2018-kurkistuksia-informaatiotutkimuksen-monipuoliseen-kenttään.htm>

Permanent link to the self-archived copy: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201903142873>

CC BY-NC-SA 4.0

All material supplied via TUAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Osallistuin Turun ammattikorkeakoulun kirjaston edustajana Informaatiotutkimuksen päiville ensimmäistä kertaa. [Ohjelmassa](#) oli tänä vuonna huomioitu myös yleisten kirjastojen henkilökunta. Tapahtumassa alan oppiaineiden edustajilla ja asiantuntijatehtävissä toimivilla on mahdollisuus keskustella alan koulutuksesta sekä kuulla alan tutkimushankkeista ja kehittämisestä. Olisin halunnut kuunnella useampiakin esityksiä, mutta päällekkäisyyksien takia se ei onnistunut.

Keynote-puheenvuorojen teemana oli informaatiotutkimuksen osallisuus monialaisessa tutkimuskentässä. Åbo Akademin tutkija **Mats Neovius** kertoi [esityksessään monitieteisestä LibDat-hankeesta](#), jossa ovat mukana Itä-Suomen yliopisto, Åbo Akademi, VTT ja Vantaan kaupunginkirjasto. Kirjaston keräämä laaja digitaalinen lainatietodata on pohjana tutkimukselle. Tiedoista käy ilmi asiakkaan ikä, sukupuoli, asuinpaikka ja kieli, mutta ei asiakkaan nimeä. Hankkeessa tarkastellaan sitä, millaisia ovat ihmisten lainaamis- ja lukemistavat nykypäivän Suomessa ja sitä, millaiset ihmiset nykyisin ylläpitävät Suomessa lukemiskulttuuria. Hankkeessa yhdistetään laajat digitaaliset aineistot, tietokoneanalyysit ja kirjallisuussosiologiset kysymyksenasettelut. Tuotetun tiedon avulla on mahdollista kehittää kirjastojen palvelujärjestelmiä.

Åbo Akademin Arkenin pääsisäänkäynti. Kuva: Malinlindblom CC BY-SA 4.0

I-PÄIVIEN ESITYKSIÄ TERVEYSTIEDOSTA JA E-TERVEYDESTÄ

Sosiaali- ja terveysalan informaattikkona minua kiinnosti meneillään olevat informaatiotutkimuksen oppialan hankkeet terveysalaan liittyen, ja niinpä osallistuin sessioon nimeltään Health information and e-health.

Kristina Eriksson-Backan, Heidi Enwaldin, Noora Hirvosen sekä **Isto Huvilan** esitys [Opportunities and challenges with My Kanta: first results from a focus group study about user experiences and opinions on the National Archive of Health Information](#) käsitteli ensimmäisiä tuloksia kansalliseen suomalaiseen elektroniseen terveystietojärjestelmään Omakanta -palveluun liittyvästä tutkimuksesta.

Professori **Isto Huvila** valotti 55–70 vuotiaiden ikääntyneiden aikuisten kokemuksia Omakanta -palvelun käytöstä. Omakanta tuottaa digitaalisia palveluja sosiaali- ja terveydenhoitoalalle. Kansalaiset voivat Omakannassa selata mm. omia potilas-, laboratorio- ja reseptitietojaan. Tutkimuksessa halutaan saada selville, onko palvelu hyödyllinen ja vastaako sisältö käyttäjien odotuksia. Alustavassa analyysissä löytyi samanlaisia ongelmia ja haasteita kuin aiemmissa vastaavanlaisista palveluista tehdyissä kansainvälisissä tutkimuksissa. Haasteita käyttäjillä oli erityisesti sisäänkirjautumisessa ja teknisessä yhteensopivuudessa. Käyttäjät olivat huolissaan järjestelmän turvallisuudesta, virheistä, ja siitä, että heitä koskevaa luottamuksellista tietoa leviää terveydenhuollossa tai joku ulkopuolinen näkee tietoja. Ongelmia tuotti myös lääketieteellisen terminologian ymmärtäminen. Oma Kantaan toivottiin tietoja myös rokotuksista ja suun terveydenhuollon käynneistä. Käyttäjät olivat kuitenkin yleisesti tyytyväisiä Kanta-portaalin helppokäyttöisyyteen ja siihen, että terveystiedot löytyvät samasta paikasta. Tutkimus jatkuu vielä syvemmällä laadullisella analyysillä.

Jonas Tanan tutkimuksessa [Time as a trigger for health information seeking](#) aikaa tarkaastellaan terveystiedon hakuun liittyvänä laukaisevana tekijänä. Terveystieteen liittyvä tiedonhaku verkossa jättää digitaalisia jälkiä. Havainnoimalla digitaalisia jälkiä eri aikoina esimerkiksi hakukoneissa, sosiaalisessa mediassa ja verkkosivuilla, voidaan saada tietoa tiedonhakijan terveyteen liittyvistä ajatuksista ja toiminnoista. Informaatiotutkimuksen parissa ollaan kiinnostuneita siitä, milloin henkilö hakee tietoa eikä pelkästään siitä, mitä tietoa hän hakee.

Aika on Jonas Tanan mukaan vielä melko kartoittamaton aihe informaatiokäyttäytymisen alalla. Hakukoneiden data-analyysi depression liittyvästä tiedonhausta osoittaa selkeitä päivittäisiä ja vuodenaikoihin liittyviä vaihteluita. Hakuvolyymi esimerkiksi nousee iltaa ja yötä kohti. Vaihteluiden ymmärtämisellä voitaisiin löytää optimaalinen ajankohta tarjota tiedonhakijalle sopivaa terveystietoa positiivisella interventiolla.

AVOIMUUDEN LISÄÄMISESTÄ VERTAISARVIOINTIPROSESSISSA

Mikael Laakson, Riitta Jytilän, Susanna Nykyrin ja Riitta Koikkalaisen esitys [Avoin vertaisarviointi: hyötyjen ja haasteiden tasapainottelua](#) kiinnosti minua, koska vertaisarviointi on tiedonhankinnan opetuksessa tuttu termi. Avoin julkaiseminen on lisääntynyt, mutta tiedelehtien vertaisarviointi ei ole juurikaan muuttunut. Nykytilanteessa vertaisarviointiin kuluu aikaa keskimäärin 1-3 kuukautta. Yleisesti käytetään kaksoissokkovertaisarviointia. Tutkimuksen taustaksi kotimaisille tiedelehdille lähetettiin verkkokysely, ja vertaisarviointia käyttäviä kirjakustantajia haastateltiin. Tavoitteena oli selvittää, miten nykyisen vertaisarviointiprosessin koetaan toimivan ja miten vastaajat näkevät avoimuuden lisäämisen vaikuttavuuden tutkimuksen ja julkaisemisen kentällä.

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että avoimet vertaisarviolausunnot parantaisivat lausuntojen laatua. Huolena mainittiin avoimen vertaisarvioinnin mukanaan tuoma todennäköisesti lisääntyvä työtaakka. Tuloksista ilmeni lisäksi, että avoimuuden nähtiin vaikuttavan myös itse arvion sisältöön. Lausuntoa kirjoittava vertaisarvioija saattaa esimerkiksi vältellä kriittisimpiä näkemyksiään välttääkseen mahdollisia ristiriitatilanteita.

AJANKOHTAISIA VÄITÖSKIRJAHANKKEITA INFORMAATIO TUTKIMUKSEN ALALTA

Päällekkäisyyden takia en päässyt kuuntelemaan Åbo Akademin tohtorikoulutettavan, tietokirjailija **Anu Ojarannan** esitystä hänen tekeillä olevasta väitöskirjastaan Opettajien ja koulukirjastonhoitajien käsitykset informaatiolukutaidosta. Tutustuinkin kuitenkin [Anun kirjoittamaan esittelyyn Informaatiotutkimus-lehdessä](#). Väitöskirjassa tutkittiin diskurssianalyysin avulla, miten informaatiolukutaito esiintyy vuosien 2004 ja 2014 perusopetuksen opetussuunnitelmissa ja miten viisi yläkoulun äidinkielenopettajaa sekä viisi koulukirjastonhoitajaa viidessä eri koulussa ymmärtävät termin informaatiolukutaito. Tutkimuksessa selvitettiin lisäksi sitä, miten termit monilukutaito sekä tiedonhallintataito ymmärretään. Eri tavalla tai puutteellisesti ymmärretyt termit saattavat hankaloittaa koulun ja koulukirjaston yhteistyötä. Asia on varmasti näin myös ammattikorkeakoulussa, jos opetuksen ja kirjaston puolella samat termit ymmärretään eri tavalla, tai toisen ammatin terminologiaa ei tunneta.

Informaatiolukutaito oli väitöskirjan tulosten perusteella vieras termi opettajille, monilukutaito tutumpi. Kiinnitin huomiota Ojarannan toteamukseen: "[I]isäksi kaikilta haastateltavilta tiedusteltiin, miten näiden kolmen termin sisällöt nousevat esille vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelmassa. Kolme viidestä koulukirjastonhoitajasta ei ollut ensinkään tutustunut opetussuunnitelmaan." Tiedonhankinnan opetukseen ja ohjaukseen liittyen on mielestäni tärkeää tutustua oman organisaation opetussuunnitelmiin. Jokaisella alalla ja koulutuksella on omat opetussuunnitelmat, joihin tutustumalla voi havaita opintojaksot, joihin tiedonhankinnan opetus sopisi integroitavaksi. Turun ammattikorkeakoulussa kirjasto tarjoaa tiedonhankinnan perusteet -verkkokurssia (1 op) opetussuunnitelman mukaisena opetuksena mm. monille terveysalan ja liiketalouden ryhmille ensimmäisenä opintovuotena.

Arken © kuva: Hannele Mikkola

Väitöskirjapostereista tutustuin Tampereen yliopiston tohtorikoulutettava **Laura Korkeamäen** väitöskirja-aiheeseen [Kenttätutkimus akateemisten tutkijoiden informaatiovuorovaikutuksesta digitaalisissa ympäristöissä](#). Tutkimuksessa on tarkoitus seurata akateemisten tutkijoiden työskentelyä todellisissa työympäristöissä. Korkeamäen kiinnostuksen kohteena on tutkijan työtehtävät, joissa hyödynnetään digitaalisia työkaluja ja tietoresursseja. Tutkimusmenetelminä on haastattelut ja shadowing eli varjostus. Varjostuksen aikana tutkija voi tehdä kysymyksiä tutkittavalle ja keskustella tutkittavan kanssa. Menetelmän avulla voidaan saada todellisen elämän tehtävistä sellaista yksityiskohtaista ja sisällöllistä tietoa, jota on vaikea saada muilla tutkimusmenetelmillä.

Informaatiotutkimuksen päville osallistuminen toi kiinnostavaa vaihtelua tavalliseen työviikkoon. Vaihdettiin kuulumiset kahden entisen kollegan kanssa, jotka nykyään työskentelevät myös tutkimuksen parissa. Valitettavasti en päässyt osallistumaan upealle illalliselle Arkenissa.

Kuulimme myös kiinnostavasta tapahtumasta [Tiedon tähden -tiedelehtikiertue](#), joka kiertää yliopisto- ja ammattikorkeakoulupaikkakunnilla keväällä 2019. Informaatiotutkimuksen yhdistys on mukana tällä tiedekustantajien tukemalla kiertueella, jonka tarkoituksena on levittää tietoutta kotimaisista tiedeseuroista ja -yhdistyksistä, sekä niiden julkaisemista (avoimesti saatavilla olevista) tiedelehdistä niin opiskelijoille, opettajille kuin myös muulle oppilaitosten henkilökunnalle.

Kirjoittaja: Hannele Mikkola, informaatikko, Turun ammattikorkeakoulu